

גדליז המאיר

פרשת
ויצא
תשפ"ו

בה"י
שנה ה'
גליון
ר"ף

פנינים יקרים, רעיונות מכריקים, סיפורים נפלאים,
מהוד שיעורי הרב הגאון המשפיע,
פה מפיך מרגליות
רבי מאיר צוויבל שליט"א
מחבר ספרי נר המאיר

מאמר המאיר

הקב"ה מחליף את הזמנים ומקדים את העת המוכן לגאולה

האדם ח"ו להתעורר בימים הנוראים והוא נותן להם לחלוף על פניו מבלי שיפעל בהם מאומה, אזי כשהוא נותן דעתו למיהדר אף על פי שאין עתה העת גרמא, מכל מקום 'קופצת לו הארץ' והקב"ה שולח לו הארות מן הימים הקדושים להאיר מחשכו. עכתודה"ק ועיי"ש.

הקב"ה מחליף את הזמנים להחיש קץ הגאולה

והנה יש להוסיף ולחדש היאך פעל יעקב ענין זה שיוכלו לזכות לניצוצות מן הימים הנוראים בשאר ימות השנה, י"ל דזהו על ידי תפילת ערבית שתיקן אז במקום ההוא. והוא בהקדם חידוש נפלא שכתב בספה"ק דברי יואל (פרשת מצורע) בשם נר הקודש, דהנה כשיצאו בני ישראל מארץ מצרים, כתיב בהו (שמות יב מא) 'ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה, ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים', והתמיהה מפורסמת, שהרי לא היו בני ישראל בארץ מצרים אלא רד"ו שנה, ובשלמא לאותם מפרשים שהתחיל החשבון מברית בין הבתרים נחא, אך במדרש איתא שבאמת עדיין לא הגיע זמן הגאולה רק שהקב"ה דילג את הקץ, ואם כן כיצד נכתב בפסוק כאילו באמת כבר הגיע העת של ארבע מאות שנה.

אלא הענין הוא דמבואר בחכמת האמת, שכל עת וזמן יש לו מזל ושר מיוחד הממונה עליו למעלה בעולם הגלגלים, וכן יש כזה גבוה מעל גבוה שעל כל עת וזמן יש עליו מדה מיוחדת המאירה בו, והמה משתלשלים מאותיות התורה וכו'. וכאשר המדה מצד תוקף הדין הקשה, אז העת המיוחד לו מזומן לפורענות, וכאשר בחינת המדה היא מצד מדת החסד, אז העת המיוחד לו מזומן לטובה מופלגת. ולעולם אין הגאולה

באה אלא באותו זמן שהוא מצד החסד והרחמים הגמורים. ואם כן כיצד אפשר לומר שדיילג הקב"ה על הקץ, אלא דהקב"ה משנה עתים ומחליף את הזמנים, וכיון שחפץ לגאול את בניו מן השעבוד פעל והחליף את המידות העליונות והאיר את בחינת המידה של זמן הקץ המסודר מקדמת דנא מצד הרחמים הגמורים ועל ידי זה נשתנה העת ונעשה

הר המוריה נעקר וקפץ לקראת יעקב אבינו

בפרשתו (בראשית כח ט'): 'ויצא יעקב מבאר שבע', ובמדרש (בר"ר סח ט): 'רב הונא אמו, מבארה של בכורה'.

ונראה לבאר הענין על פי מאמר קודש מספר ערוגת הבושם (פ' ברכה) על הא דמביא רש"י הק' בפרשתו (בראשית כו יז) שנעקר הר המוריה וקפצה לקראת יעקב אבינו עד בית אל, כי איהו עד חוץ אצל, וכי מטא לחוץ אמו, אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי, יהב דעתיה למיהדר, וחזר עד בית אל, וקפצה לו הארץ'. ודקדק הערוגת הבושם, היאך יתכן באמת שיעקב אבינו לא יתן דעתו להתפלל במקום שהתפללו אבותיו עד שהוצרך לחזור אחר כך מחרן, ושנית, למה היה צריך לנס זה של קפיצת הארץ, וכי מה יקרה אם ילך באמת עד ירושלים.

יעקב אבינו פעל שיוכלו להמשיך הארות מן הימים טובים גם שלא בזמנם

וביאר הערוגת הבושם באופן נפלא, דהנה הקב"ה ברוב רחמיו נתן לישראל את ימי הרחמים והרצון וימים טובים, כל אחד עם האור המיוחד לו, ראש השנה שבו מאיר אור היראה, עשרת ימי תשובה שבהם מאיר אור התשובה, ימי חג הסוכות זמן שמחתינו, שבהם מאיר אור השמחה, ומהם יכול האדם לקחת השפעות טובות והארה לכל ימות השנה. והנה השי"ת צופה ומביט עד סוף כל הדורות וראה דור אחרון, שיגיעו ימים קדושים אלו ואין איש שם על לב להתעורר ולנצל זמנים קדושים הללו כראוי, ורק בנעילת החג חושב מחשבות ועושה חשבון נפש איך חלפו ועברו ימים כאלה ולא פעל מאומה, ומצטער שלא עשה כדבעי ליה למעבד, אך מה הוא יכול לעשות עכשיו אחר שכבר עברו הימים ואי אפשר להחזיר הזמנים שכבר הלכו, והקב"ה חפץ בתקנת בניו.

והנה מעשי אבות סימן לבנים, על כן סיבב הקב"ה שישכח יעקב אבינו להתפלל במקום שהתפללו אבותיו, ושוב כשיתן דעתו לחזור תקפוץ לו הר המוריה לקראתו, כדי שבזה יפעל פעולה לטובה שגם כאשר שוכח

קודם הלידה מראין לאדם השכר ועונש

סיפר הגה"צ רבי אליהו פאללאק זצ"ל אב"ד וואדקערט, שיש בידו קבלה מאבותיו איש מפי איש, שהרה"ק מראפשיץ זי"ע העיד על עצמו שהוא זוכר את כל מה שנעשה עמו בעודו עובר במעי אמו, והוא זכור שקודם לידתו הוליכו אותו בשמים והראו לו את הגן עדן ואת הגיהנום, ופתאום שמע שמכריזין 'מזל טוב' והוא יצא לאויר העולם. ויש לרמז בפרשתו בדברי רש"י: 'בא גד', ג"ד נוטריקון 'דרך גן-עדן, דרך גיהנום', ופירושו 'מזל טוב', והיינו שהנשמה בא דרך הגן עדן והגיהנום ומיד מכריזין מזל טוב בלידתו.

מאמר המאיר

מוכשר לגאולה. ולכן כתוב בפסוק 'ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה', כי הקב"ה החליף את הזמנים והביא באמת את הזמן שלאחר שלשים שנה וארבע מאות שנה.

יעקב אבינו הקדים את מזלו לפני עשו וזכה בכבודה מן הדין

ובזה ביאר מרן ז"ל שם את ענין מכירת הבכורה ליעקב, דהנה לכאורה תמוה מאוד, כיצד שיך דין מכירה בכורה, הלא למעשה יצא עשו ראשונה, וכי בשביל הנזיד עדשים שנתן לו תשתנה המציאות?!, אכן לפי האמור מיושב היטב, דהנה כל מעלת הבכור הוא שהוא יצא ראשונה, ומוקדם בזמן לאחיו, אמנם יעקב אבינו שידע את סוד חילוף העיתים פעל והקדים את הבחינה והמזל שנוול הוא בו לבחינה שנוול בו עשו, ועל ידי זה נעשה הוא הבכור.

בכל יום יש לצפות שיביא הקב"ה את הזמן של ניסן המוכן לגאולה

ובזה מיישב מה שהקשה הטורי אבן במסכת ראש השנה (א), דפליגי רבי אליעזר ורבי יהושע אם בניסן עתידין להגאל או בתשרי, ולכאורה קשה, דהא שנינו במסכת עירובין (ב), האומר הריני נזיר ביום שכן דוד בא אסור לעולם, דבכל יומא אמרינן דלמא השתא אתי, הרי לנו שאפשר לו לבוא בכל יום מימות השנה, אכן לפי האמור תירץ מרן ז"ל

רפואה קרובה לבוא

מעשה בחסיד אחד שבנו חלה פתאום במחלה חמורה, ההורים הרחיקו נדוד עם בנם והגיעו לגדולי הרופאים במדינה, אך כל עמלם היה לשוא. בצר להם נסעו לשינאווא ושפכו את לבם לפני הרה"ק בעל הדברי יחזקאל ז"ע, הרגיעם הרה"ק ואמר להם: 'אתם יכולים לחזור לבתיכם, כי אם נגזרו על ילדכם שנות חיים, אזי יביא הקב"ה רופא מאריך מרחקים שירפא את בנכם'.

והוסיף הצדיק וסיפר להם: מעשה שהיה ביהודי אחד מעשירי העיר אמסטערדאם ששבח חיים לכל חי, והותיר אחריו רכוש עצום ורב, ככלות השבעה נכנסו הבנים לחזרי גנזיו כדי להעריך את שווי האוצרות ולחלקם ביניהם כדת וכדין, בין הדברים מצאו אבן אחת טובה ויקרה שלא ראו כמותה מאז ומעולם, הלכו עמה לגדולי הסוחרים במדינה אך לא ידעו להעריך את שוויה כראוי, משראו כן קמו האחים ונסעו לטערקיי, מכיון שידועי דבר אמרו להם שהסולטאן מבין גדול באבני חן, והוא מפזר הון רב להגדיל את אוצרו מהם.

ואכן, הסולטאן קבלם בחביבות גדולה והביע את התפעלותו מן האבן היקרה: 'אבן יקרה היא עד מאד, ויש בה סגולות מיוחדות ביותר! אני מוכן לשלם בעדה שני מיליאן רובל טבין ותקילין', הציע הסולטאן, אולם האחים שהיו סוחרים מובהקים הבינו שיש בידם אוצר גדול, ודרשו בעדו לא פחות משלשה מיליאן רובל! כה נמשך הוויכוח זמן מה, ולא הגיעו לעמק השווה, לבסוף אמרו האחים לסולטאן שברצונם לשקול את הצעתו ביישוב הדעת ולמחר יחזור אליו.

חזרו לבית האכסניא ודנו ביניהם אם לקבל את הצעתו של הסולטאן, והנה באותו זמן היה בבית האכסניא ילד קטן שהיה חולה מזה זמן רב, והרופאים נלאו למצוא לו ארוכה, ובדיקו כשחזרו האחים התחיל הילד לבכות זמן רב בלי הפסק, ולא יכלו להשתין, האחים הוטרדו מקול בכיו ובהחלטה של רגע נתנו לילד את האבן הטובה לשחק בו, הלה השתעשע עם האבן היפה שנצצה בכל מיני צבעים ואט אט נרגע מבכיו ונרדם.

למחרת חזרו האחים לסולטאן והודיעו לו שהם מקבלים את הצעתו, הלה שמח ונטל את האבן להתבונן בו שוב, אך אז הודיע פתאום לאחים: 'אתם יכולים לקחת את האבן בחזרה, אין לי חפץ בה', בקשו להבין מה נשתנה היום מאתמול ומדוע התחרט מן העיסקה שרצה בה כל כך, והסולטאן הסביר: 'אבן זו יש לה סגולה מיוחדת שהיא יכולה לרפא מחלה מסוימת שאין לה תרופה, אולם סגולה זו פגה ונעלמת מיד אחר שנשתמשו בה פעם אחת, אתמול ראיתי בה סגולה זו על כן חפצתי בה, אולם היום ראיתי שמישהו שאב את סגולת האבן והשתמש בה ותו אין לי חפץ בה'.

סיים הרה"ק משינאווא את סיפורו ואמר להורי הילד: 'האחים הללו חשבו שהם נוסעים למכור את האבן, אך למען האמת הולכים הקב"ה לשם להביא את הרפואה לילד שנזקק לה, וכמו כן אתם יכולים להיות סמוכים ובטוחים שהקב"ה ימשיך לכם רפואה ממרחק ויביא אותה עד אליכם'.

לא עבר זמן רב וההורים שמעו על רופא מומחה שהגיע במיוחד ממדינה רחוקה, הם ניגשו אליו עם הילד והלה מצא מיד מאיזה מחלה הוא סובל והתאים לו תרופה שהועילה בס"ד. ע"כ המעשה.

ויש להעמיס זה במסורה בפרשת: 'ויגל את האבן (בראשית כט י) - ויגל כבודי (תהלים טז ט), דהקב"ה פעל לגלות את אבן המרפא ולהביאו עד החולה שזקוק לו, ועל ידי זה נגלה כבוד מלכותו.

שבאמת זמן הגאולה הוא או בניסן או בתשרי, כדאינא בראש השנה, אמנם בכל יומא איכא למיחש דילמא יחפוץ הקב"ה לגאול את ישראל ויחליף ויביא את הזמן של ניסן עכשיו

עירובין (ב). האומר הריני נזיר ביום שכן דוד בא אסור לעולם, דבכל יומא אמרינן דלמא השתא אתי, הרי לנו שאפשר לו לבוא בכל יום מימות השנה, אכן לפי האמור תירץ מרן ז"ל

ויבוא משיח צדקינו, על כן אסור הנזיר בכל יום. עכתודה"ק.

יעקב אבינו חידש בתפילתו את הבחינה של ומחליף את הזמנים

ובזה אתינן לפרש דברי המדרש: 'ויצא יעקב מבאר שבע מבארה של בכורה, כלומר, על ידי תפילת ערבית שתיקן יעקב בדרכו לחרן, שיש בה את הכח של 'משנה עתים ומחליף את הזמנים', על ידי זה יצא יעקב מבארה של בכורה, כי פעל והחליף את הזמנים באופן שמזלו קדם לשל עשו, ונעשה הוא הבכור מדינא.

ובזה יתפרש מה שאמרו חז"ל (ברכות פ"ד מ"א): 'תפילת הערב אין לה קבע', כלומר, דעיניה של תפילת ערבית היא שאין קבע לזמנים, אלא אפשר להחליפם בכל עת לזמן אחר. ויבוא הרמז גם בלשונם הזהב (ברכות כז): 'תפילת ערבית רשות, רשו"ת נוטריקון ראש השנה ושמחת תורה', כי יעקב אבינו פעל בתפילתו שיוכל להמשיך ההארה של ראש השנה ושמחת תורה גם בשאר ימות השנה.

ובזה יבואר הרמז המובא בספרים: 'השמש ויקח מאבני המקום' סופי תיבות 'משיח', כי כאן פעל יעקב אבינו שיוכל משיח צדקינו לבוא בכל יום אף על פי שזמן הגאולה הוא בחודש ניסן דווקא, וזאת על ידי שיחליף הקב"ה ויביא את הבחינה של חודש ניסן בזמן אחר.